

UNIVERSITETET I
NORDLAND

HANDELHØGSKOLEN I BODØ • HHB

Ove Jakobsen og Øystein Nystad

Rapport fra Kafédialog på Moster 5. februar 2013

Ove Jakobsen og Øystein Nystad

Rapport fra Kafédialog
på Moster 5. februar 2013.

UiN-rapport nr 3-2013

Ove Jakobsen og Øystein Nystad
Rapport fra Kafédialog på Moster 5. februar 2013.

UIN-rapport nr . 3-2013

©Universitetet i Nordland

ISBN: 978-82-7314-712-7

ISSN: 1892-476X

Trykk: Trykkeriet UIN

Universitetet i Nordland

8049 Bodø

Tlf +4775517200

www.uin.no

Alle rettigheter forbeholdes.

©Universitetet i Nordland

REFERANSESIDE, UiN-rapport

<u>Tittel:</u> Rapport fra kafédialog på Moster 5. februar 2013.	Offentlig tilgjengelig: Ja	UiN-rapport nr. 3/2013
	ISBN 978-82-7314-712-7	ISSN 1892-476X
	Antall sider og bilag: 59	Dato: 18. april 2013
Forfatter(e) / prosjektmedarbeider(e) Ove Jakobsen og Øystein Nystad	Prosjektansvarlig (sign). Ove Jakobsen(sign) og Øystein Nystad(sign) Leder forskningsutvalget (sign).	
<u>Prosjekt</u> Kafédialog og livskraftige regioner	Oppdragsgiver(e) Moster Grendautval, Betlehemsvegen 5, 5440 Mosterhamn Oppdragsgivers referanse Kåre Spissøy	
<u>Sammendrag</u> Rapporten er basert på innledninger og dialoger fra Møte på Moster 5. februar 2013 hvor målet var å skape ideer for fremtidens Moster.	<u>Emneord:</u> Bærekraft, økologisk økonomi, livskvalitet, livskraftige regioner, regional utvikling og dialog.	
<u>Summary</u> The report is based on introductions and dialogues from café dialogues in Moster 5. Feb. 2013 on how to create sustainable, viable societies in the future	<u>Keywords:</u> Sustainability, Ecological economics, quality of life, viable regions, regional development and dialogues.	
Andre rapporter innenfor samme forskningsprosjekt/program ved Universitetet i Nordland: UiN-rapport nr 3-2011 "Rapport fra kafédialog : Livskraftige regioner, Kjerringøy 2" UiN-rapport nr 5-2011 "Rapport fra kafédialog : Livskraftige regioner, Kjerringøy 1" UiN-rapport nr 1-2012 "Mitt nordland – Mi framtid – et attraktivt Nordland i 2030, rapport fra 6 kafédialoger i tilknytning til regional planstrategi for Nordland." UiN-rapport nr 4-2012 "Rapport fra Partnerskapskonferanse Mangfoldige Salten"		

Innhold

Forord.....	7
Bakgrunn	9
Program.....	10
Kafédialog som metode	11
Kafédialog.....	12
Litt om Bømlo.....	16
Kafédialogen på Moster	19
Innledende foredrag	19
Livskraftige samfunn i lys av økologisk økonomi professor Ove Jakobsen	19
Bømlo kommune – kommunalsjef; Geir E. Aga;.....	23
Bømlo Frivilligsentral, daglig leder May Brit Alfsvåg	24
Dynamiske Mosterhamn, Kåre Spissøy	26
Problemstillinger i dialogen	29
I problemstilling 1 kom dette frem	31
I problemstilling 2 kom dette frem	35
Resultatene fra evalueringsskjemaet	44
Frekvensfordeling.....	44
Faktoranalyse	45
Videre arbeid.....	47
Nokre tankar om Mostrating	47
Vedlegg.....	49
Plakat til arrangementet	49
Forhåndsomtale av arrangementet	49
Pressedekning i Bømlonytt.....	49
Kafédialog <i>Øystein Nystad</i>	51
Evalueringsskjema.....	55

Forord

For å håndtere utfordringer i tilknytning til utvikling av livskraftige samfunn innenfor rammene av en bærekraftig natur er det ofte hensiktsmessig å etablere arenaer for tverrfaglig og tverrsektoriell samhandling. Utfordringene aktualiseres når ressurser til ulike formål skal koordineres.

Historisk kunnskap er en viktig forutsetning for å forstå den tiden vi lever i. Realistiske utviklingsplaner må være forankret i erfaringer fra fortiden. Minst like viktig er det at utviklingsplanene er relatert til visjoner om fremtiden. Det vil si at visjonære ideer om hvordan vi ønsker å utvikle samfunnet må bygge på det erfaringsmaterialet vi har med oss både individuelt og kollektivt. I denne prosessen står dialogisk samhandling sentralt. For å utvikle visjonære og realistiske handlingsplaner for et livskraftig samfunn på Moster er det viktig at alle inviteres til å delta i utformingen av framtidssamfunnet.

Foto: Lars Einar Hollund

Deltakelse i kafédialoger gir mulighet til å reflektere over hvilke mål og verdier en ønsker å legge til grunn for samfunnsutviklingen. En sentral utfordring i denne sammenhengen er å sikre at kvalitative verdier knyttet til kultur og sosiale relasjoner ikke blir skjøvet i skyggen av økende krav til effektivisering, økonomisk avkastning og materiell vekst.

Bakgrunn

Dynamiske Mosterhamn vil arrangere seminar om livskraftige samfunn i Moster Amfi 5.2.2013

Mål:

Skape engasjement og begeistring for heilskapstenking om livskraft og korleis lokalsamfunn kan bli livskraftige.

Målgrupper:

- ✓ Bygdeutviklingsprosjektet på Moster
- ✓ Frivilligsentralen
- ✓ Alle andre bygder i området
- ✓ Frivillige lag og org. (inkl. Bømlo Teater)
- ✓ Næringslivet (kultur, varer og tenester, industri)
- ✓ Kommunen inkl. skular

Dynamiske Mosterhamn (DM) er eit bygdautviklingsprosjekt som er støtta av Liv og Lyst midlar frå Fylkeskommunen, Fylkesmannen, Bømlo kommune og Innovasjon Norge. Prosjektet har mange delprosjekt og aktivitetar. Har vart i ca 3-4 år. Har to år igjen med Liv og Lyst midlar.

Tanken er at det gode arbeidet som blir gjort i DM treng eit puff i ryggen for å halde fokus og energi. Vidare er det mange idear under utvikling som også kan trenge eit puff i ryggen.

Det er også behov for å rekruttere fleire frivillige som vil være med å bidra i arbeidet.

For kontakten med dei ulike lag, org, kommunen, næringslivet, etc. er det frå vår side eit ønske om å bidra til betre samhald og utveksling av gode idéar, og få til godt samarbeid. DM vil med dette seminaret bidra til utvikling både hos oss sjølv og i heile området rundt oss.

Program

SEMINAR I MOSTER AMFI 5. FEBRUAR 2013

- 16:30 – 17:15 Opplæring av kaféverter og sikring at lokale er i orden;
Papirduker på bordene, blokker med post-it lapper (3 farger),
skriveredskaper, høytaleranlegg dersom lokalet trenger dette,
kafébord (plass til 5-8 deltakere pr bord)
- 17:30 Åpning av kommunalsjef Geir E. Aga
- 17:40 Livskraftige samfunn basert på økologisk økonomi
– professor Ove Jakobsen
- 18:10 Bømlo kommune - Geir E. Aga
- 18:20 Frivilligsentralen - Anne T. Johannessen
- 18:30 Dynamiske Mosterhamn - Kåre Spissøy
- 18:40 Kaffe med mer**
- 19:00 Innledning til kafédialog; Dialogen som mulighet i
endringsprosesser – førstelektor Øystein Nystad
- 19:15 – 19:40 1. bordsetting
- 19:40 – 20:00 2. bordsetting
- 20:00 – 20:20 3. bordsetting
- 20:20 – 20:35 Kaffe / pause**
kafévertene møtes og forbereder fremlegg av resultatene
- 20:35 – 21:05 Fremlegging, 10 min pr emne
- 21:05 -21:15 Oppsummering og spørsmål

Kafédialog som metode

Dialog er både en verdi i seg selv og en metode for å fremskaffe informasjon. Den kanadiske filosofen Charles Taylor er særlig opptatt av dialog som et viktig element i menneskelig dannelse og demokratiutvikling i samfunnet (Taylor, 1985). Det vil si at gjennomføringen av kafédialoger bidrar til å skape økt individuell livskvalitet og et mer demokratisk samfunn samtidig som dialogen bidrar til å klargjøre aktuelle problemstillinger, utrede og prioritere ulike handlingsalternativer.

Når problemstillingene belyses i dialoger der deltakerne har ulike perspektiver, faglig forankring og erfaringer øker mulighetene for å overvinne noen av de problemene Taylor mener kjennetegner dagens samfunn. Han hevder at beslutninger ofte blir tatt på bakgrunn av kortsiktighet, og maksimering av kortsiktig egen nytte. Gjennom dialog er det i følge Taylor mulig å komme frem til løsninger som er basert på empati i stedet for egoisme og ansvar for natur og kultur i stedet for ensidig vektlegging av materiell vekst.

Denne tilnærmingen til kafédialog innebærer at forståelsen av mening og verdier, visjoner og målsettinger, samt hvilke normer og verdier som implementeres i planstrategier, må ta utgangspunkt i hvordan deltakerne i kafédialogen oppfatter sentrale begreper som for eksempel livskvalitet, bærekraftige økosystemer og livskraftige samfunn. Kafédialogene bidrar til endring ved at deltakernes forståelseshorisont endres som en følge av møte med andre forståelseshorisonter.

Kafédialog

Kafédialog er kjennetegnet ved at deltakerne bidrar til utvidet problemforståelse og til utvikling av felles forståelse av problemer og kreative løsninger som er forskjellige fra de hver enkelt har mulighet til å formulere. I stedet for å kjempe frem egne argumenter slik tilfelle ofte er i debatter, består utfordringen i stedet i å legge til rette for løsninger som alle har eierskap til. Samarbeidende nettverk som norm for samspillet mellom aktørene på markedet og representanter for kulturlivet og naturmiljøet representerer et dramatisk skift fra økonomiens tradisjonelle fokus på konkurranse.

I en globalisert og flerkulturell verden står vi overfor utfordringer når det gjelder lokale løsninger som bidrar til reduksjon i det totale forbruket av naturressurser, rettferdig fordeling av velferdsgoder og mer effektiv produksjon, distribusjon, forbruk og material og energigjenvinning. Det er mulig å oppnå løsninger som sikrer helhet og langsiktighet gjennom dialogbasert samhandling mellom gjensidig avhengige aktørgrupper. Kunnskap om hvordan komplekse utfordringer kan løses gjennom kommunikativ samhandling vil bli stadig viktigere i fremtiden. Kafédialogen legger forholdene til rette for en prosessorientert utvikling av ny kunnskap kombinert med en grunnleggende refleksjon over verdier som åpner for kreativitet og ansvarlighet.

Kafédialog er spesielt egnet for drøfting, evaluering og utvikling av områder hvor det er flere berørte parter som representerer ulike interesser. Formålet med en kafédialog kan også være å bevisstgjøre deltakerne omkring egne og andres verdier og virkelighetsoppfatning, uten å ha konkrete handlingsmål. Et bærende prinsipp for dialogen er at deltakerne respekterer og overholder generelle krav som for eksempel at alle stiller likt og har like muligheter og rettigheter til å delta og bidra med ytringer.

Erfaringene viser at kafédialog er en arbeidsform som er egnet til å gi bedre innsikt i og forbedrede ferdigheter til å håndtere de utfordringene en står overfor i bedrifter, institusjoner og offentlige etater. Den enkelte medarbeiders spesialiserte perspektiv kan i en del sammenhenger bli for snevert til å håndtere de komplekse oppgavene som skal løses innenfor rammer som er satt av profesjoner, økonomi og system. Denne rammen kan i seg selv være hemmende. Når faglig spesialisering går foran generell oversikt kan det virke hemmende for kreativ problemløsning.

Gjennom kafédialog er det mulig å knytte forbindelsen mellom erfaringsbasert kunnskap som er ervervet gjennom lang praksis og oppdatert teoretisk kunnskap som nyutdannede medarbeidere besitter. Gjennom dialogbaserte prosesser er det også mulig å artikulere og reflektere over taus kunnskap som i mange sammenhenger har avgjørende betydning for håndteringen av de daglige oppgavene og utfordringene i landbruket, i bedrifter, institusjoner og offentlige etater. Dersom taus kunnskap går tapt gjennom hyppige omskiftninger og brudd på tradisjonelle kommunikasjonslinjer er det nødvendig å etablere nye relasjoner bl.a. i form av etablering av horisontale og vertikale "cluster" assosiasjoner" (Holbæk-Hanssen 1984) og "kommunikativ arena" (Ingebrigtsen, Jakobsen 2007). Sentralt i dette arbeidet er utviklingen av arenaer for kommunikativ samhandling. Kafédialog er et eksempel på hvordan en slik kommunikativ arena kan etableres og fungere i praksis.

Våre erfaringer med kafédialog tyder på at deltakerne opplever det som både meningsfullt og nyttig å delta. Gjennom kafédialog er det mulig å sette i gang prosesser som åpner for kommunikasjon mellom deltakere med tilhørighet i forskjellige fagtradisjoner og praksisområder. I møtet mellom egne utsagn og refleksjoner over andres innspill utvikles verdibasert kunnskap som åpner for kreative løsninger på komplekse utfordringer. I tillegg viser erfaringer at kafédialogen har en betydelig sosial og nettverksbyggende effekt.

I dette prosjektet arrangerte vi kafédialog Amfisenen, Moster Amfi. Hensikten var å skape en kreativ arena for å utvikle tanker, ideer og praktiske løsningsforslag. Kafédialog er spesielt egnet for utvikling av ideer og vurdering av løsninger i spørsmål der det er interessenter som representerer ulike interesser.

Deltakerne i de kafédialogene var forskjellige blant annet med hensyn til kjønn, alder og utdanning og yrke. Variasjonen i demografiske kjennetegn ga grunnlag for spennende møter mellom ulike perspektiver og meninger. Det hadde vært ønskelig med flere perspektiv i dialogen, spesielt savnet vi innvandrere og personer under 35 år.

Et viktig formål med kafédialogene var å bevisstgjøre deltakernes egen forståelse og verdier, og å bli klar over andres verdier og virkelighetsoppfatning. Kafédialogene var basert på den enkle ideen at ulike mennesker har mange ting til felles, og at disse vil bli tydeligere gjennom en dialogisk prosess der deltakerne utforsker felles interesser, etablerer samarbeidsrelasjoner og stimulerer hverandres ideer til nye spørsmålsstillinger. Deltakelse i kafédialoger åpner med andre ord for kreativitet om nye måter å tenke og handle på. Derfor bidrar kafédialoger til å bevisstgjøre enkeltpersoner, organisasjoner og lokalsamfunn, bryte ned fordommer og misoppfatninger og fremme økt forståelse og samarbeid. Et styrende prinsipp for en vellykket dialog er at deltakerne respekterer hverandre og aksepterer noen grunnleggende prinsipper for åpen dialog. Det er argumentet som teller, ikke statusen til den personen som kommer med utsagnet.

Kafédialogen var strukturert på følgende måte. Det starter med en innføring i de overordnede utfordringene i prosjektet. For å inspirere til kreativ tenkning holder noen inviterte foredragsholdere et kort innlegg som belyser de aktuelle temaene fra ulike vinkler. Intensjonen er å åpne for nye perspektiver og stimulere til kreative løsninger på utfordringene.

Dialog rundt kafébord, med 3 ulike spørsmål. Tanken er at alle som deltar i dialogene må forholde seg til alle spørsmålene i ulike gruppesammensetninger. Ved hvert bord er det en kafévert som holder orden på dialogen. Kafévertenes viktigste utfordring var å lede dialogen mot de oppgitte problemstillinger uten å begrense deltakerens kreativitet. Til slutt presenterer kaféverten de viktigste resultatene fra dialogene i plenum med fokus både på prosess og produkt. Alle kan kommentere og supplere oppsummeringen som blir gitt av kafévertene.

En viktig forutsetning for en god dialog er at deltakerne føler at deres stemme blir hørt og at deres bidrag har innvirkning på dialogens forløp. En annen forutsetning er deltakerne opplever problemstillingene som meningsfulle og engasjerende. Det er viktig at spørsmålene blir formulert slik at de blir forstått av deltakerne. Kreativiteten øker dersom spørsmålene stimulerer deltakerne til å gå utover sine vanlige tankerammer. Det er en stor utfordring å formulere problemstillingene på en slik måte at deltakerne ikke bare gir nye svar på gamle spørsmål, men at de også bidrar til omformulere spørsmålene.

Litt om Bømlo

Bømlo er en øykommune sør i Hordaland med over 11000 innbyggere og over 100 større og mindre øyer med Nordsjøen som nærmeste nabo. Flateinnholdet i kommunen er 247 km². Kommunens handels- og kommunikasjonscenter ligger på Svortland. 1. januar 1963 ble de tidligere kommunene Moster, Bremnes og Bømlo innlemmet i den "nye" Bømlo kommune. Kommunen består av flere øyer og holmer. Øyene er sammenbundet av flere bruer. Øyene i nord og øst tilhører kommunene Austevoll, Fitjar og Stord. Fastlandsområdene på andre siden av Bømlofjorden i sørøst tilhører Sveio kommune. Bømlo kommune er 50 år i 2013.

Den største øya i Bømlo kommune er Bømlo. Den er 171 km² stor. På Bømlo ligger tettstedene Svortland, Rubbestadneset, Foldrøyhamn, Langevåg og Melandsvågen og den nedlagte fergekaien Siggjarvåg. Broer knytter øya sammen med andre øyer i kommunen som Moster, Goddo, Hiskjo, Aga og Spissøy.

De største tettstedene i kommunen er Svortland, Langevåg, Mosterhamn og Rubbestadneset. Svortland er administrasjons- og handelssentret i kommunen og ligger ved Storavatnet. Her finnes et svært godt utvalg i butikker og flere kafeteriaer. Vel 40 % av innbyggerne i Bømlo bor på Svortland, Mosterhamn eller Rubbestadneset.

Øysamfunnet er gjennomskåret av to kanaler; Røyksundkanalen og Kulleseidkanalen. Begge kanalene ble bygd midt på 1800-tallet, dette for å gjøre det lettere for de som drev med vårsildefisket. Begge kanalene benyttes i dag av småbåttrafikken.

Det høyeste fjellet på Bømlo er Siggjo, 474 moh. Her er det utsikt til Folgefonna i øst og til Haugesund i sør.

Av attraksjoner i Bømlo nevnes; Mosterhamn med Moster gamle kirke, Moster amfi og Mosterparken, Rubbestadneset med Wichmannsmia. Flotte broer og

veistrekninger, Katla skulemuseum på Skinnhueneset, det gamle handelsstedet Brandasund med Såto, skjeret landhandel og Slåtterøy fyr, Finnås og Kulleseidkanalen, Gullgruvene på Lykling, øysamfunnet Espevær med Baadehuset, kabelferge, Hummerparken og UFO-ring. Bømlafjordtunnelen som er Europas dypeste undersjøiske tunnel.

Trekantsambandet åpnet 30. april 2001 gir Bømlo veiforbindelse til øya Stord og Sveio på fastlandet. Langevåg på sørspissen av Bømlo har ferjeforbindelse til Buavåg i Sveio. Det er hurtigbåtforbindelse til Bergen, Haugesund og Stavanger fra Rubbestadneset og Mosterhamn.

Bømlo er kjent for å ha et rikt kulturliv. Mostraspelet er trivialnavnet på "Kristikongane på Moster", et sagaspill i 3 akter, dette spelet hadde urpremiere på Moster Amfi i 1984. Det er skrevet av Johannes Heggland og musikken er laget av Kjell Habbestad. Det samme Moster Amfi er kommunens tusenårssted.

Lokalavis for Bømlo er "Bømlo-nytt" og "Sunnhordaland", tidvis finner man også stoff fra Bømlo i regionavisene; "Bergens Tidende" og "Haugesund avis"

Det maritime miljøet preger næringslivet, sjøen er også en viktig faktor for reiselivsnæringa. Av andre fakta kan nevnes at det er ca 10 skoler i Bømlo med ca 1750 elever. 2 videregående skoler; Bømlo videregående skole og Rubbestadnes videregående skole. 1 folkehøgskole; Bømlo folkehøgskole, det er 9 barnehager og full barnehagedekning. 100 institusjonsplasser hvorav 80 sykehjemsplasser og 20 korttids- / rehabiliteringsplasser. Det er 115 omsorgsboliger, 66 er kommunale og 49 er private. Det er 830 bedrifter, høgteknologisk miljø, mekanisk industri, rederier, havbruksnæring, reiselivs-, handels- og servicenæringer.

Over 5000 arbeidstakere hvorav ca 3000 er industriarbeidsplasser, ca 800 er komuneansatte, 1150 er sjøfolk og pendlere bl.a. til nordsjøen og 420 arbeider i primærneringene.

(Kilder; Kommunens nettsider og Wikepedia)

Kafédialogen på Moster

Innledende foredrag

Ove Jakobsen, professor Senter for økologisk økonomi og etikk, Handelshøgskolen i Bodø, Universitetet i Nordland.

Livskraftige samfunn i lys av økologisk økonomi - professor Ove Jakobsen

Utfordringer

I moderne samfunn skapes det ikke bare nytte og velferd

Det skapes også risiko, skade og etiske utfordringer som berører andre mennesker og sektorer enn der nytten og velferden produseres

Ordmaskerte tankebaner

Mange av de ideene som ligger til grunn for våre handlinger er basert på nedarvede tankemønstre som vi bruker mer eller mindre ubevisst, ofte uten å reflektere over verken gyldighet eller relevans

På denne måten styres våre handlinger av "ordemballerte og ordmaskerte" tankebaner

Markedskrefter, prismekanismer, og konkurransekraft er eksempler på slike "ordmaskerte ideer" som ligger til grunn for dagens økonomiske teori og praksis.

Hvordan møter vi utfordringene?

1. Redusere symptomene
Eks. Sprøyte inn penger for å stimulere til økt etterspørsel
2. Justere begreper, teorier og modeller
Eks. Miljøstrategi, CSR, Verdibasert ledelse, m.m.
3. Grunnleggende endring
Eks. Endringer i økonomiens paradigmatisk forutsetninger

Konsekvenser av grønn økonomi

- ✓ Til tross for miljøtiltak som eco-efficiency, ren produksjon, miljøansvarlig produktutvikling, grønn ledelse, og produktdesign har det økologiske fotavtrykket fra økonomien økt dramatisk
- ✓ "Grønnvasking" av bedrifter er først og fremst fokusert på muligheter til å utvikle og implementere løsninger som gir bedriftene konkurransemessige fortrinn (win-win løsninger and eco-efficiency)
- ✓ Miljøtiltakene er integrert i eksisterende bedriftsøkonomiske modeller

Vekstens dilemma

- ✓ Eksponensiell vekst er fysisk umulig
- ✓ Å begrense veksten er politisk umulig
- ✓ The physically impossible is more impossible than the merely politically impossible (Daly 2003)

The Threshold Hypothesis

- ✓ I alle samfunn vil økonomisk vekst bidra til økt livskvalitet opp til et visst punkt "the threshold point", deretter vil ytterligere vekst føre til at livskvaliteten reduseres
- ✓ I fattige land, som ligger under grenseverdien, er økonomisk vekst nødvendig for å komme opp på en akseptabel levestandard
- ✓ I rike land, som ligger over grenseverdien, er ytterligere vekst unødvendig og vil føre til mange ikke-intenderte negative virkninger

Ny interesse for organisk virkelighetsoppfatning

- ✓ Naturen som et nettverk av integrerte mønstre og relasjoner
- ✓ Jorden som et selv-regulerende system
- ✓ Evolusjonen ikke er et resultat av alles kamp mot alle men et samspill basert på relasjoner, kreativitet og nyskapning (the-web-of-life)
- ✓ Økt forståelse for hvordan komplekse nettverk fungerer gir impulser til utvikling av en ny transdisiplinær vitenskap
- ✓ Økologisk økonomi har røtter i antikken
- ✓ Utgangspunkt i en levende natur
- ✓ Mennesket er ansvarlig og handler ut fra intensjoner

Økologiske prinsipper kan ikke brytes uten negative konsekvenser

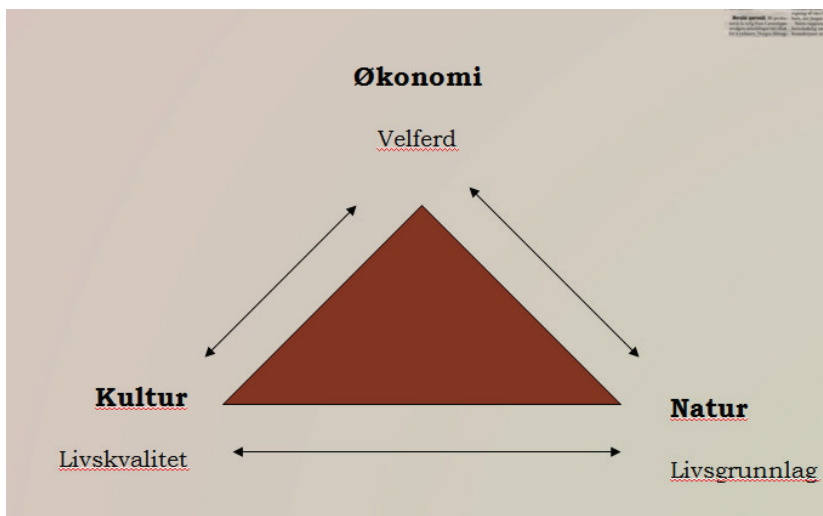
- ✓ Forurensning er ting som er «feilplassert»

- ✓ Det gode liv i det gode samfunn
- ✓ Selvforsynte og selvstyrte lokalsamfunn
- ✓ Harmonisk måtehold innenfor naturens grenser

Økologisk økonomi

- ✓ Cooperation through decentralized collaborative networks perform better than what is possible through the enormous global power structures (Boulding)
- ✓ The true economic output is the enjoyment of life (Georgescu-Roegen)
- ✓ Production from local resources for local needs is the most rational way of life (Schumacher).

Verditrianglet

Livskvalitet

- ✓ Et behagelig liv - med størst mulig nytte overskudd (hedonisme – utilitarisme)
- ✓ Et godt liv – mulighet til å utnytte mest mulig av sitt potensial (selv-realisering)
- ✓ Et meningsfullt liv – bidra til å virkeliggjøre verdier utenfor seg selv (the extended self)
- ✓ Kvalitativ utvikling
- ✓ Utvikling som fører til et rikere liv
- ✓ Utvikling som består i økt kompleksitet og modenhet
- ✓ Kvalitet utvikles gjennom nye prosesser og mønstre i forbindelseslinjene mellom delene

- ✓ Kvalitativ utvikling kan være bærekraftig dersom den består av en dynamisk balanse mellom vekst og reduksjon basert på kontinuerlig læring og modning (*Capra, Henderson 2009*)

Utopisk Realisme

- ✓ Stille nye spørsmål som åpner for visjonære løsninger
- ✓ Visjoner om fremtiden blir en del av samtiden
- ✓ Realismen i løsningene avgjøres ved å vise til praktiske eksempler
- ✓ Samfunnet er foranderlig, uferdig, dynamisk, det er alltid underveis

Transition Towns (resilience)

- ✓ Kreativ med visjoner for fremtiden
- ✓ Lokale/regionale kretsløpsløsninger (mangfold)
- ✓ Relasjoner og dialogbasert samspill (bottom-up)
- ✓ Innrettet mot varierte aktiviteter
- ✓ Forankret i lokalt, regionalt og globalt medansvar (feed-back)
- ✓ Preget av harmonisk samspill mellom menneske, natur og kultur

Livskraftige Samfunn

- ✓ Livskraften i lokalsamfunn forsterkes ved å etablere arenaer for dialog, kreativitet, og læring
- ✓ Nettverk av metabolske prosesser, transport av næringsstoffer og avfall
- ✓ Verdighet og medansvar utvikles ved å knytte forbindelseslinjer mellom individene
- ✓ Integrasjon av økonomiske og sosiale institusjoner innrettet mot bestemte funksjoner og formål innenfor et økologisk miljø.

Fortid og fremtid

- ✓ I stedet for å spørre hvordan fremtiden vil bli
- ✓ Reflekter over hvordan du vil fremtiden skal bli

Bømlo kommune – kommunalsjef; Geir E. Aga;

I utgangspunktet skulle jeg som kommunalsjef holde et kort innlegg etter foredragene fra Universitetet i Nordland.

Under hovedforedraget fikk jeg spørsmål om å korte ned på mitt innlegg. Det passet fint for det forberedte innlegget passet ikke inn etter dette hovedforedraget. Jeg valgte derfor, «på sparket», å reflektere over hvilke konsekvenser denne tenkningen ville få for hvordan Bømlo kommune i fremtiden tenkte.

Slik jeg oppfattet hovedbudskapet fra foredragsholder var hovedpoenget at det var ikke bærekraftig å satse på økonomisk vekst på en klode som ikke vokser, og at spesielt vi i Vesten har en økonomisk standard som tilsier at videre økonomisk vekst ikke bør være grunnlaget for vår videre velferdsutvikling. Annen fokus, og bedre samspill mellom ulike samfunnsaktører kan gi en utvikling av velferdssamfunnet som likevel vil være verdifullt for innbyggerne som et samfunn som baserer seg på stadig vekst i BNP.

Disse tankene utfordrer selvsagt kommunen sin tenkemåte som bygger på økonomisk vekst, både fordi vi mener at dette er grunnlaget for videre velferdsutvikling og fordi folketallet vokser. En endret tenkemåte vil selvsagt utfordre vår evne til å utløse «krefter» som i dag ikke blir utløst. Jeg oppfattet at vi ble utfordret på bedre samspill og ikke minst kommunen sin evne til å bli bedre på forebygging. Tettere samarbeid med frivillig sektor er en sentral del av en slik nødvendig satsning.

I hovedforedraget ble også kommersielle bedrifter utfordret. Påstanden var at bedrifter som endrer fokus fra overskuddsmaksimering til å stille spørsmål om hvordan man kan bidra til samfunnsutviklingen vil bli vel så robuste som de som har den tradisjonelle tenkningen. Man utløser «krefter» som gir mer robuste samfunn.

Ellers fokuserte jeg i mine betraktninger etter foredraget på at kommunen sin satsing på forebygging og folkehelse selvsagt passer godt inn i den tilnærmingen som var fokus i foredraget.

26. februar 2013,

Geir E. Aga, kommunalsjef

Bømlo Frivilligsentral, daglig leder May Brit Alfsvåg

Bømlo Frivilligsentral har vært organisert som et BA og har hatt en eier, men 12.12.12 ble vi et SA(samvirke) d.v.s at i dag kan lag og organisasjoner bli andelseiere i sentralen.

Vi skal ha vårt første ordinære årsmøte 20.mars 2013.

FORMÅL : Vi skal drive til beste for innbyggerne i Bømlo Kommune.

Vi skal være en møteplass og brobygger mellom mottaker og giver av frivillig ubetalt arbeid/innsats i Bømlo Kommune.

Vi skal stimulere til øket frivillighet som skal styrke det sosiale fellesskapet i nærmiljøet og bygge nettverk, mobilisere og samordne frivillig aktivitet.

Skal være et lavterskeltilbud.

Har kontor på Røde Kors huset på Hollund, 5427 Urangsvåg

Litt om arbeidet vårt :

- ✓ Jenter med staver hver mandag fra Røde Kors huset
- ✓ Seniordans på Langevåg hver mandag
- ✓ Dataklubb for seniorer hver tirsdag på Røde Kors huset
- ✓ Seniordans hver tirsdag fra rådhuset
- ✓ Jenter på tur hver onsdag fra Røde Kors huset
- ✓ Småbarnstreff hver onsdag fra Røde Kors huset
- ✓ Trim for eldre hver torsdag fra Røde Kors huset
- ✓ Sy og strikke kafe hver torsdag fra Røde Kors huset
- ✓ Gla`klubb for utviklingshemma siste onsdag i måneden.
- ✓ Enslige treff siste fredag i måneden
- ✓ Nå kjører vi spanskurs og datakurs for nybegynnere
- ✓ Røykeavvenningskurs i lag med Stord Frisklivs sentral
- ✓ Bra Mat kurs i samarbeid med Diakontjenesten
- ✓ Planlegger ferieklubb for barn i sommer/høstferie
- ✓ Julefest for utviklingshemma
- ✓ Nyttårsfest for eldre og enslige

Er med i prosjektgruppa for å få Frisklivssentral på Bømlo.

Her er vi avhengige av frivillige som deltar med sine ferdigheter og kompetanse for å få til lavterskeltilbud.

Sentralen får tilskudd fra KUD og Bømlo Kommune til å lønne daglig leder i 100%, midler til aktiviteter må vi skaffe gjennom søknader og gaver fra lokalt næringsliv.

Nå kan frivillige lag og organisasjoner som hører hjemme i Bømlo Kommune bli andelseiere. Disse må drive i samsvar med formålsparagrafen til Bømlo Frivilligsentral.

Andelsinnskuddet er satt til kr: 1000,-

May Brit Alfsvåg, Daglig leder

Telefon 53 42 14 14

Mobil 45065 439

E-post bomlo@frivilligsentralen.no

Adresse Røde Kors Huset

5427 Urangsvåg

Dynamiske Mosterhamn, Kåre Spissøy

Et Liv og Lyst prosjekt i Hordaland

1-årig 2010

1-årig 2011

3-årig 2012-2014

DM er ikkje alt og ikkje det einaste

Mosterhamn er full av gode ting

DM rører med nokre av desse tinga

Me håpar noko av det verkar slik me hadde tenkt

Visjonstenking

Mosterhamn har alltid vore i endring

Er det endring no?

Kan me påverke den endringa?

Ja, det trur me!!

TING SKJERKJEKT PÅ VEGEN

Eit nytt syn på oss sjølve?

Frå ord til handling – korleis då?

Målsetning

Ein betre stad å bu for alle fastbuande, gjester og innflyttarar

Metode

Positivitet

Bygga på det me har

Fokus på kultur og Historie

Jobba med omdøme og identitet

Bruke forskning og utvikling

Prosjekt: Tur og friluft

Prosjekt: Marinarkeologi og dykking

Prosjekt: Bulyst / ung og gamal

Inkludering

Eldre

Unge

Møtestader

Trivsel

Møteplassar

Idebank

Hus/møtestad.... Amfiet, Tollhagen, Mostrahuset....

Mostraparken – oppgradere, bruke

Stadutvikling - næringsareal

Mostrating – ein stor ide

Santiago – drama....

Hotell / overnatting

Matsatsing

Torgdagar, marknad, barnas markedsdag – nye verksemder innan handel

Gamle Salem – kjøpe, bruke til

Nye næringar – kultur, marin sektor

Mobilisering / fellesarrangement

Julekafe / Juletre

Seminar

Årsmøte og idemyldring.....

Næringsforum

Bømlo 2013

Festival....

Informasjon

Samla alt på ein stad (?)

Samarbeid

Ting skjer

Kjekt på vegen

Problemstillinger i dialogen

Kafédialog som metode er tilrettelagt for drøfting, evaluering og utvikling av områder hvor det er flere berørte parter som representerer ulike interesser. Formålet er ikke å oppnå konkrete handlingsmål, men bevisstgjøre deltakerne omkring egne og andres verdier og virkelighetsoppfatning. Et bærende prinsipp for dialogen er at deltakerne respekterer og overholder at alle deltakere stiller likt og har like muligheter for å delta og bidra med ytringer. For å oppnå dette, blir enhver forsamling delt opp i små grupper som samles rundt et hensiktsmessig antall kafébord. Ved hvert bord sørger en kafévert for at alle deltakere både forholder seg til høvisk "takt og tone" og slipper til med sine oppfatninger om et gitt tema som er forskjellig fra tema ved andre bord. Ettersom noen kan være mindre verbal i sin kommunikasjon enn andre, er det anledning til å spille inn oppfatninger skriftlig, på kafébordets papirduk eller på lapper som kan leses av andre rundt bordet. Etter en avgrenset diskusjonsrunde blir deltakerne delt opp og sendt til forskjellige bord der nye tema settes under debatt. Hver kafévert mottar dermed stadig nye grupper som diskuterer det gitte temaet, inntil alle deltakere har hatt mulighet for å debattere alle tema.

Ved avsluttet kafédialog samles alle deltakere i plenum der kafévertene oppsummerer de debattene som har foregått ved sitt bord. Grunnlaget for rapporten er vertens egne notater og meldinger skrevet på duk og papirlapper. I dette seminaret var det hensiktsmessig å opprette tre forskjellige spørsmål / utfordringer. Antall deltakere medførte at det ble 2 bord med hvert av spørsmålene. Til sammen 6 bord. På hvert kafé bord var det en kafévert. Disse vertene hadde på forhånd fått en kort introduksjon til sitt arbeid. Det var utarbeidet 3 ulike problemstillinger som ser slik ut;

Spørsmål 1; Nettverk

- ✓ Tekne eit nettverkskart over sentrale aktørar i regionen (bedrifter, organisasjonar, institusjonar, personer m.m.) og vis korleis dei er knytte saman gjennom ulike relasjonar.
- ✓ Vurder kva for nettverk som er viktige for utviklinga av lokalsamfunnet/regionen og gi forslag til korleis nettverka bør endrast og utvidast for å skape auka kreativitet og utvikling.
- ✓ Kva for nettverk er viktigast i det samfunnet du bur i?
- ✓ Gje eksempel på aktørar som er avhengig av kontakt med andre for å lykkast.
- ✓ Er det mogeleg å finne løysningar som skaper meir aktivitet og utvikling av nye funksjonar og nettverk i lokalsamfunnet/regionen?

Spørsmål 2; Nye folk

- ✓ For å skape utvikling er det ikkje berre behov for nye arbeidsplassar. Det er og behov for menneske med den rette kompetansen. Korleis kan me få til auka tilflytting og arbeidsinnvandring og få nytte av deira kompetanse og ressursar?
- ✓ Korleis kan me inkludere innvandrarak og tilflyttarak i lokalsamfunnet?
- ✓ Korleis kan auka arbeidsinnvandring og betre inkludering av innvandrarak og andre tilflyttarak bidra til å skape utvikling fram mot 2030?

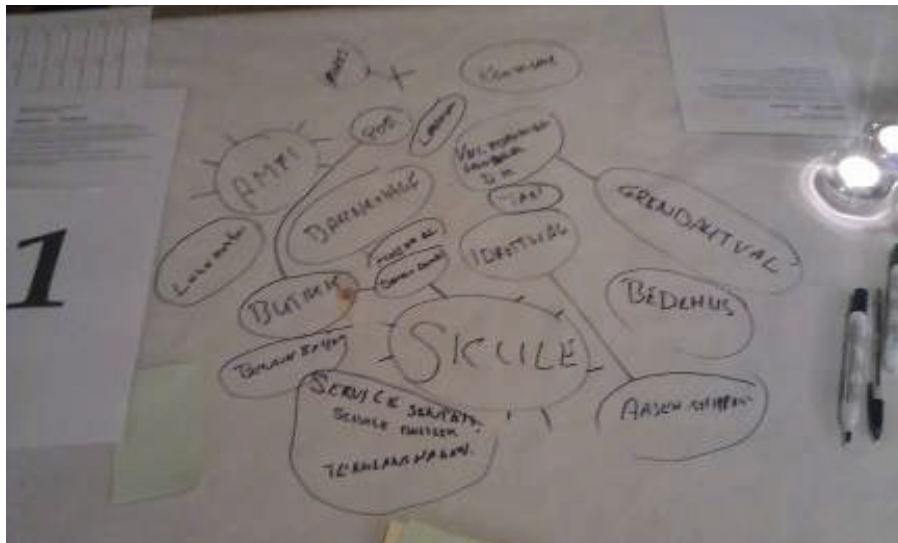
Spørsmål 3; Anno 2030

- ✓ Beskriv korleis de vil at heimstaden (lokalsamfunn/region) skal være i 2030.
- ✓ Vurder ballansen mellom det ideelle og det som er mogeleg.
- ✓ Beskriv dei kvalitetar som gjer at du vil fortsetta å bu her.
- ✓ Korleis skal ditt livskraftige samfunn sjå ut?

Etter at det hadde vært gjennomført 3 bordsettingar ved hvert av spørsmålene har kafevertene på bakgrunn av dialogen notert det som kom frem. Dette er senere bearbeidet og sammenholdt med det spørreskjema som ble utfylt ved avslutninga av seminaret, sammenholdt med oppsummeringen fant vi følgende;

I problemstilling 1 kom dette frem

Bord 1 Nettverk, Kafevert Reinert Røysund

Startet med å notere kva institusjoner me har lokalt, (Moster), ein noterte ei rekkje bedrifter, skular, butikkar barnehage, kultur, grendautval/ DM, velforeningar, idrettslag, bedehus, kultur osv (ref kart)

Ein blei klar over at det er mykje som foregår både av fysiske tiltak, og på det immaterielle som går meir på å bygge relasjonar/ nettverk (eldskjeler yter noe for fellesskapet). Det er mange som gjerne går glipp av dette på grunn av manglande informasjon, (mykje foregår via jungeltelegrafan) spesielt nyinnflytta har vanskelig for å fanga opp og komma inn/ ta del i ting som foregår. Det er derfor ei viktig oppgåve å informere og spre ut informasjon om kva som skjer lokalt.

Dei viktigaste nettverka som blei trekte fram er nettverket som blir generert rundt skule, idrettslag, bedehus, lokale arbeidsplassar. Dette er både isolert og sammen institusjonar som er svært viktige for å bygga relasjonar mellom innbyggjarar og eit positivt samhold.

I forbindelse med dei store kulturarrangementa ein har i Moster Amfi er det og viktig med eit velutvikla nettverk som går breiare ut over kommunegrensene for å få tilgang på både store nasjonale skodespelarar, og publikum.

Eit godt eksempel er bygging av nytt Salem Bedehus der ein har gått "mann av huse" og bygget dette på dugnad, ein enorm dugnadsinnsats er lagt ned, og masse nye relasjonar kontaktar er blitt etablert. Ein har klart å femna og engasjera personar i ein mykje vidare krets enn den som tradisjonelt har vore i "salem miljøet" Dette har ført til at svært mange føler eigerskap og føler seg heime der.

Det blei og nemnt viktige institusjonar/nettverk i eit større perspektiv, som vidaregåande skular og legevakt. Dette er dagsaktuelle tema då ei vurderer å leggja ned og flytta delar av dette til andre kommunar, ein er usikker på kva konsekvensar dette vil ha for nettverk / etablering lokalt. Ein fryktar at dette kan vera argument som talar imot at ein vel å busetja seg/ bli verande på bømlo etter endt utdanning.

Dei fleste institusjonar er avhengige av nokre andre institusjonar. Men enkeltpersonar er avhengige av dei fleste av institusjonane alt etter kor ein befinner seg i livet. Samla sett er ein familie i stor grad avhengig av dei aller fleste av tilboda og nettverka som finnes for å fungera og ha eit tilfredstillande og godt liv.

For å oppnå større aktivitet går ordet informasjon igjen, ein trur det er mogeleg å styrkja nettverka og engsjement ved å informera tydelegare om kva som foregår, dette vil i sin tur bidra til ei auka oppslutning, som igjen vil gi sterkare relasjonar og nettverk, dette vil såleis gi ein positiv og spiral som er sjølvforsterkande.

Ordsky 1.

Problemstilling 1, nettverk. I dialogen kom det tydelig frem en felles forståelse av at tilgjengelig, oppdatert god informasjon er en av faktorene som på en positiv måte kan bidra til å fremme en positiv utvikling i Moster. I dialogen kom det videre frem at de viktigste nettverkene er rundt skole, idrettslag, bedehus og lokale arbeidsplasser.

De tegnede kartene viser imidlertid liten forbindelse mellom nettverkene. Dette er et signal på viktigheten av informasjonskanaler som åpner opp, i motsetning til å stenge ute. Et spørsmål her er om det utvidede nettverket rundt "Salem" kan være med på å utvikle samarbeide med flere. Det ble bl.a. vist til det eierskapet som har oppstod rundt "Salem – miljøet".

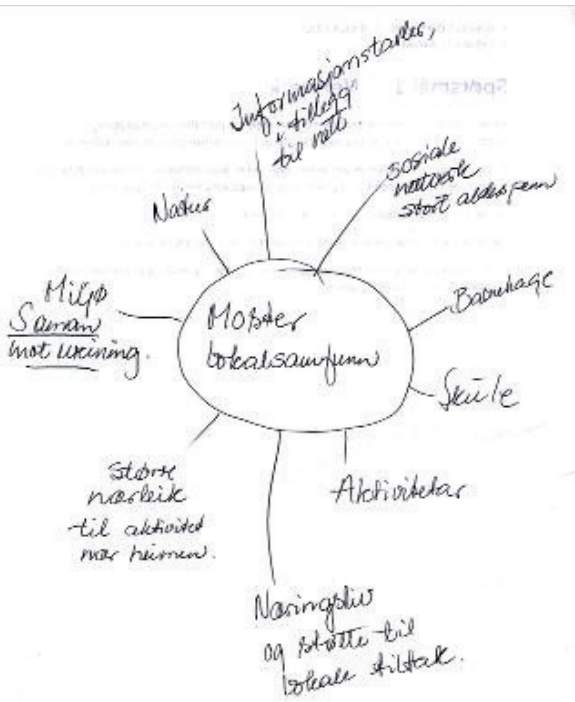
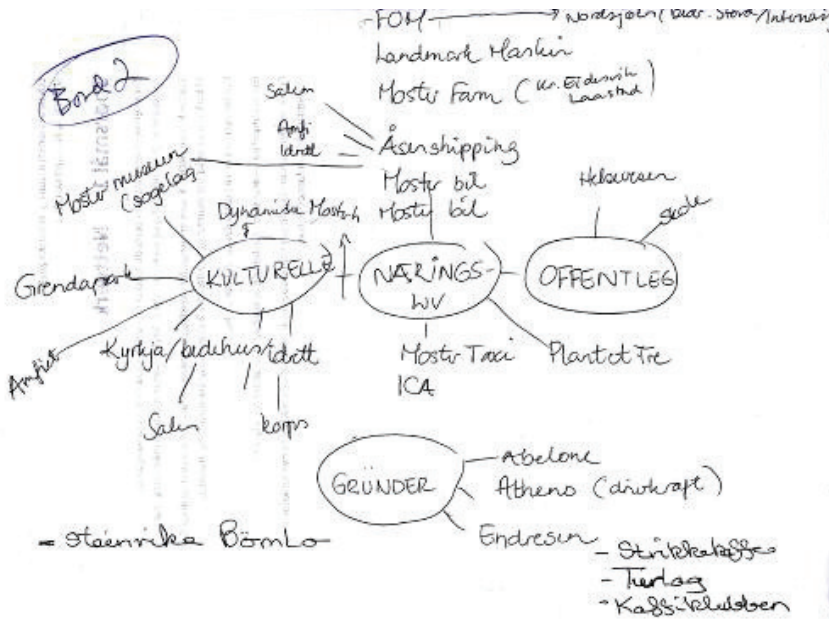
Det ble også i dialogen vist til at mange institusjoner, bedrifter og aktiviteter er gjensidige avhengig av hverandre – uten at dette kom frem i nettverkstegningene. Denne avhengigheten av hverandre støtter opp om behovet for enda bedre og aktuell informasjon som bør være tilgjengelig for innbyggerne i Moster. Som det ble sakt rundt bordene – dette kan være en "selvforsterkende spiral". Kulturarrangement i Moster Amfi ble brukt som eksempel på at det er viktig å utvikle sterke og informative nettverk for å lykkes.

Ordsky 1. viser at utvikling av lokale nettverk ble nevnt ofte i dialogen. Relasjoner som forbinder næringsliv, organisasjoner og offentlige institusjoner gir muligheter for å finne frem til spennende løsninger på de utfordringene Moster står overfor.

Foto: Lars Einar Hollund

Bord 2 Nettverk Kafeverv Svein Håheim

I problemstilling 2 kom dette frem

Bord 3 og 4 Nye folk Kafevert Kjetil Lygre og Grete Rydningen Møgster

Vi diskuterte hvordan vi skal klare å skape utvikling på Bømlo og Mosterhamn.

Bømlo er unik både i natur og næringsliv. Bømlo er ei gullgruve i muligheter for alle aldrer. Bømlo er en fantastisk plass å flytte til. Utfordringen blir trivsel, noe som innbyggerne skaper og må ta ansvar for frem i tid. Bømlo er unik både i natur og næringsliv. Bømlo er ei gullgruve i muligheter for alle aldrer. Bømlo er en fantastisk plass å flytte til. Utfordringen blir trivsel, noe som innbyggerne skaper og må ta ansvar for frem i tid.

For å skape utvikling videre fram i tid er vi avhengig av arbeidsplasser og kompetanse. Det blir spesielt viktig frem mot 2030 da vi forventer bilforbindelse med Rogfast og Hordfast. Uten ferge forbindelser vil tilflyttingsmønsteret endret, og den enkelte får ei større frihet til å velge kor dei skal jobbe og busette seg. Friheten gjør at ein fram i tid vil få en større utfordring med tilflytting, og større konkurranse i forhold til rett kompetanse og ressursar som Bømlo har behov for frem i tid. Den enkelte bygda og Bømlo må ta større ansvar for trivsel og bulyst. Bømlo må dermed ha større fokus på inkludere de som flytter til Bømlo. Når ein skal vurdere kvar menneske med ulik kompetanse skal slå seg ned blir vurdert ut fra trivsel.

Korleis få auka tilflytting og få nytta innvandrare/ tilflyttarane sin kompetanse?

- ✓ Informasjon (nettside, eige kontor og liknande) retta mot desse gruppene
- ✓ Informere om det som er særprega ved Moster (evt Bømlo), ikkje forsøke å vere lik alle andre stader. Det er viktig å kommunisere alle dei flotte tilboda Bømlo / bygdene har å by på. Mulig felles markedsføring av alle de unike moglegheitene, unike kulturminne, unike utfluktar, unike turløyper etc. Det kan være éi dør inn (nettstad) og så klikke vidare inn på de ulike bygdene med omsyn på kva dei har å by på, kva aktiviteter dei har fram i tid.
- ✓ Ha eigne personar / tilsette i kommunen til å drive med integrasjonsarbeid
- ✓ Styrke språkopplæring for innvandrare
- ✓ Sørge for at der er naudsynleg informasjon om arbeidsplassar, og legge til rette for etablering.

- ✓ Markedsføre alle de unike og flotte nettverkene, som igjen må vere inkluderende, proaktive og akseptere dei nye

Korleis integrere innvandrarak/ tilflyttarak?

- ✓ Den einskilde må rette seg meir mot dei nye, ikkje vere redde for å ta kontakt, og vere open for det som er annleis.
- ✓ Ein må føle seg inkludert, akseptert, føle at bygda / Bømla bryr seg om de som kommer og slår seg ned. En opplever tilflytning, men utfordringen blir å beholde de over tid. Dette kan bare skje ved en følelse av trivsel og inkludering. Ein må ha fokus også på de basale holdningene til innbyggerne (* eg ser deg* eg aksepterer deg * eg like deg)
- ✓ Livskvalitet er noko som fremtidige tilflyttarak vil søke, det blir målt i at vi bryr oss mer om hverandre. Vi må ta utgangspunkt i at alle ønsker å bidra til å gjøre samfunnet betre.
- ✓ Sørgje for å ha eit variert bustadtilbod (inkl. mindre utleigebustader, midlertidige bustader)
- ✓ Fortetting av bustadmassen med tydelegare sentrum på einskilde stader (som Mosterhamn), også med integrering av ein del nærings- og kulturfunksjonar og servicebustader, for å korte ned avstandar. Både for at nye og gamle innbyggjarar og ulike generasjonar skal komme lettare i kontakt med ein annan, og for at born og unge skal sleppe å verte køyrde i bil for å treffast.
- ✓ Det må vere nok uformelle treffstader som er opne heile veka: t.d. torg, butikk, kafé, pub, grendahus. Slike stader gjev rom for ein prat, ein plass der ein kan bli kjent, finne eit nettverk, bli kjent med andre som har samme interesse. Ein stad der Bømla/ bygda kan fange opp ubrukt kompetanse blant tilflyttarak, eller blant sambygdingar som ikkje er oppdaga enno.
- ✓ Ta vare på kvalitetane i det å bo spreidd (god plass, utsikt, nær naturen)
- ✓ Auke kulturtilbodet, særleg ved å nytte Moster Amfi meir ved at der er aktivitet spreidd over heile året
- ✓ Flyktningar må få bo på ein stad og ikkje verte flytta rundt på.
- ✓ Vi må nytte eksisterande dugnadsånd, idrottslag, korps, og andre friviljuge lag til å få med særleg born og unge, kanskje er særleg dei ulike menigheitene viktige her. Ukomplisert (quiz, bingo, osv) og uorganisert aktivitet òg viktig. Utvikle eigen kompetanse til integreringsarbeid i dei ulike

miljøa. Det er viktig for Bømlo og den enkelte bygd og være proaktiv i å inkludere dei som kjem, det kan være med en invitasjon både til barna og foreldrene. Finne den skjulte kompetansen, dvs muligheten for at tilflytterne har erfaring og komeptanse med trener verv, coach, ledererfaring etc som kan brukes innen fritidsaktiviteter.

- ✓ Arrangere konsertar og liknande der innvandrarar og innfødde får syne sine einskilde kulturutrykk (for eksempel óg matskikkar)
- ✓ Meir informasjon om kva som skjer av kulturarrangement og i dei friviljuge laga, t.d. med eiga nettside. Arrangement må vere opne og tilgjengeleg for alle, og mest mogeleg uavhengig av økonomi hjå den einskilde. Markedsføre kva sosialt ein kan gjere i saman. Markedsføre alle offentlige tilbod

Korleis kan auka innvandring etc bidra til å skape utvikling mot 2030?

- ✓ Det må vere éi dør / éin portal (nettstad, informasjonskontor) for nye innbyggjarar i Bømlo, der ein kan sjå det særmerkte med dei ulike stadene, som Mosterhamn, Bremnes, Rubbestadnestet, Langevåg osv
- ✓ Moster og Bømlo kan berre bli ein kvalitativt betre stad ved å ha fokus på den kompetansen som eksisterer i dag, samt finne og kartlegge all ubrukt kompetanse (blant heimeverande, pensjonistar, ildsjeler, sykemeldte, dei i permisjon, einslege, eldre, bidrag frå næringslivet)
- ✓ Trivsel aukast ved at den enkelte føler seg til nytte, nokon som bryr seg, får lov å bidra med eigne ressursar.

Konklusjon: ***Bømlo/bygda ønsker å bli betre, og søker alle som kan gjøre oss betre.*** Slik kan vi være proaktive i å tiltrekke oss kompetanse og dei som ønsker å bidra til å gjere samfunnet betre.

Ordsky 2.

Foto: Lars Einar Hollund

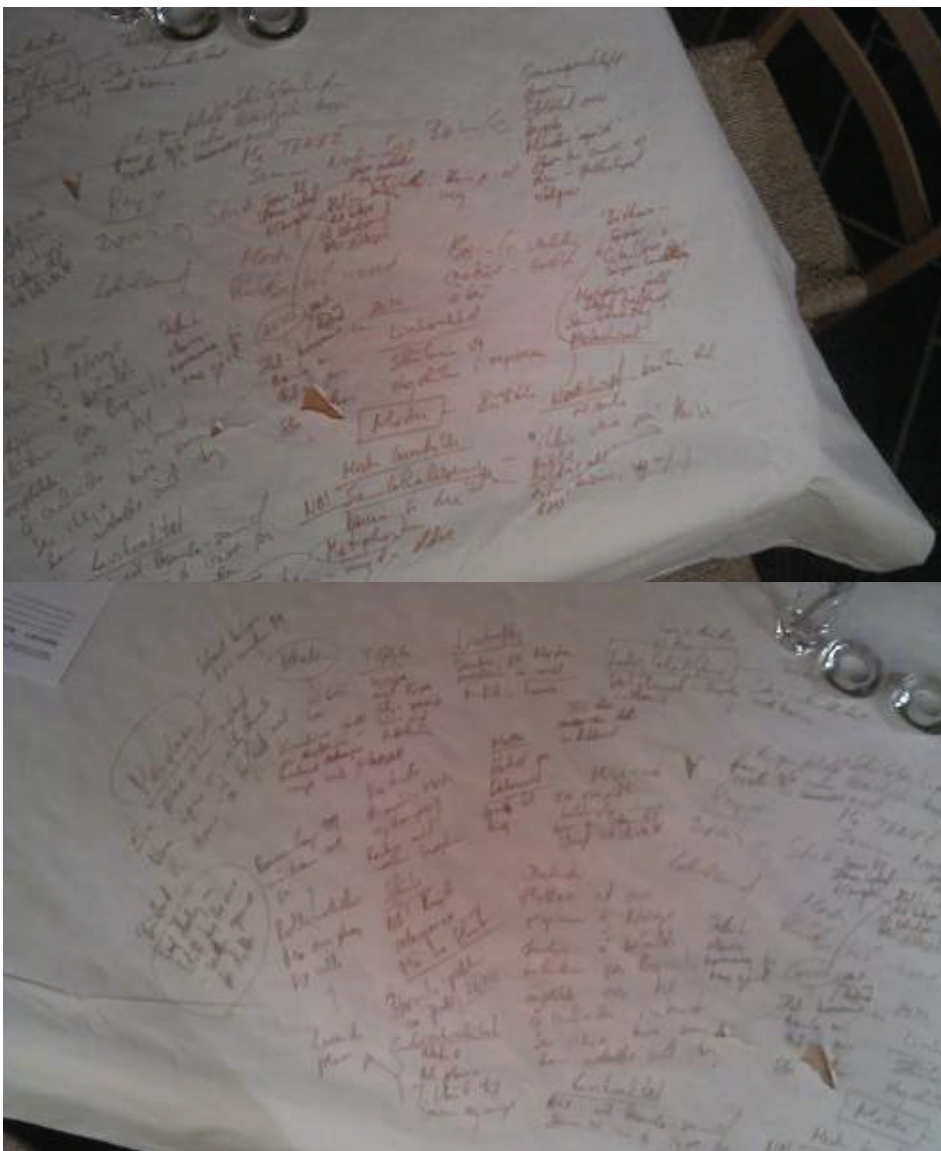
Problemstilling 2, nye folk. Under denne problemstillingen skulle deltagerne i dialogen se på integrering av innflyttere.. Sentralt i dialogen var tilrettelegging for innbyggerne ved bl.a. å ta i bruk ledige areal. Spesielt ble mulighetene for båtlivet nevnt. Faren for å bli en "fritidsplass" ble også nevnt, tilretteleggingen måtte fokusere på de fastboendes interesser. Muligheten for å bygge ut et større senter ble diskutert. Konflikten mellom sentralisert og desentralisert skoleutvikling ble trukket inn i dialogen. Betydningen av arbeidsplasser og møtesteder ble vurdert i forbindelse med tiltak for å sikre høy livskvalitet blant befolkningen i kommunen.

For å initiere utvikling basert på integrasjon av nye tilflyttere var det viktig å skape interessante arbeidsplasser basert på den kompetansen som allerede finnes. I dialogen kom det frem at entusiasmen rundt Bømlø var stor. Kvaliteten og mulighetene som omgivelsene gir til et rikt liv med muligheter for trivsel var stor. Et viktig bidrag i arbeidet med å legge forholdene til rette for tilflyttere fra andre kulturer var å tilby språkopplæring. I tillegg er det viktig at nyinnflyttede blir invitert inn i organisasjoner og lag. Viktigheten av felles dugnader ble her nevnt. Det ble fremhevet viktigheten av tilgjengelig informasjon, åpne nettverk. Trivselen øker når folk føler seg til nytte, skal folk føle seg til nytte må det være enkelt å komme inni de etablerte nettverk. Skal dette kunne skje må tilgjengeligheten økes og informasjonen om hva som finnes må være lett tilgjengelig for folk flest og tilflyttere spesielt.

Det ble nevnt av flere deltakere at Moster må utvikle sin egenart og ikke bli lik andre lokalsamfunn. Det spesielle ved Moster ble både knyttet opp mot en unik natur og et levende kulturliv. For å videreutvikle kulturen kreves det innsats fra flere hold. For å lykkes kreves det utvikling av nye relasjoner, også utover kommunegrensene.

Ordsky 2. viser at utvikling av kompetanse står sentralt dersom lokalsamfunnet skal blomstre i fremtiden. Det går også frem at integrering av innvandrere blir oppfattet som en viktig utfordring. I fremtiden kan impulser fra andre kulturer være med på å skape grunnlag for fornyelse og utvikling i Moster. Det er interessant å legge merke til at trivsel blir nevnt oftere enn arbeidsplasser og økonomisk utvikling.

Bord 5 og 6 Anno 2030 Kafevert Asbjørn Stavland og Knut Magne Totland

Behov som må verta dekkja.

Møteplass: Det er eit stort behov for å ha ein møtestad for å kunna treffast:

- ✓ Fast møtestad for ungdom
- ✓ Møtestad/-treff mellom unge og eldre (minska generasjonskløfta)
- ✓ Møtestad for å vera open og inkluderande – dialog

- ✓ Mostrahuset kan kanskje verta ein slik stad

Samlokalisering:

- ✓ Skape og få på plass eit livskraftig senter på Moster som inneheld:
 - Kulturtilbod (film), butikkar, andre servicetenester

Senterutvikling – levande sentrum på Moster og utvikle sentrum på Bømlo (altså «både og»)

- ✓ Utvikle et sterkt senter
- ✓ Fortetting frå Skimmeland og ned til hamna

Bruka ledig areal:

- ✓ Ta i bruk ledig areal frå Dhalaneset, ferjekaien og til Tellevik
- ✓ Hotell på Dahlaneset

Fastbuande og hyttefolk:

- ✓ Utfordre nye folk til å ta i bruk eldre hus til bustad – eldre hus vert i dag hytter

«Sunnhordland» er blitt ein kommune – dvs. Bømlo, Stord og Fitjar er ein kommune

- ✓ Lokalsamfunnet vil få større verdi for dei fastbuande – dvs. Mosterhamn

Skulen:

- ✓ Skulen er viktig for Moster
- ✓ Opplæringstilbodet er styrka: Barnehage og grunnskulen på Moster, og den vidaregåande skulen på Bømlo – dvs. yrkesretta- og allmenn opplæring.
- ✓ Skulen er viktig som relasjonsbyggjar og som tilbod for ungdom, samarbeid og samvirke med lokallag, kulturtilbod, idrettslag og skulen medverkar til å oppretthalde lokallaga.

Rorbu:

- ✓ Rorbu til alle fastbuande på Moster – dvs. livskvalitet og tilgang til strandsona

Vegsamband:

- ✓ Gode vegar mellom Rubbestadneset, Moster og Langevåg
- ✓ Vegsamband som gir mindre avstand mellom arbeidsplassen og heimstaden

Industri:

- ✓ Oppretthalde industriarbeidsplassar på Bømlo (det er ei utvikling der industrien flyttar frå Bømlo til andre større område i regionen, Norge, eller ut av landet. (Eks. Wårtsila)

Nye arbeidsplassar:

- ✓ Skape nye arbeidsplassar
- ✓ Ta vare på kreative ressurspersonar
- ✓ Kreative miljø er ein ressurs

Eldsjel:

- ✓ Ta vare på eldsjeler
- ✓ Skape eldsjeler – dvs. leggje til rette for det

Livskvalitet:

- ✓ Etablere CittaSlow på Moster – dvs. det gode liv på Moster, livskvalitet, identitet, gjestfridom m. v.

Vert: Asbjørn Stavland og Knut Magne Totland

Ordsky 3.

I spørsmål 3 ble var oppgaven å beskrive hvordan en ønsket at Moster skulle være i 2030, med andre ord om 17 år. Et viktig delspørsmål var å vurdere balansen mellom det ideelle og det mulige. Utfordringen var å utvikle et livskraftig lokalsamfunn som folk ønsker å bo i.

I tillegg til å fokusere på utvikling av en variert økonomi som ga rom for mange ulike arbeidsoppgaver, var fokus rettet mot kulturen. Kulturell utvikling ble i stor grad beskrevet som noe som springer ut av menneskelig engasjement og kreativitet. I tillegg var det behov for offentlig støtte for å komme i gang og for å holde aktivitetene opp på et ønsket nivå.

Det å opprette nye møteplasser sto sentralt i dialogen og mulighetene for å bruke skolen som en brobygger mellom ulike miljøer ble vurdert som særlig interessant. Økt samhandling forutsetter også et forbedret offentlig kommunikasjonsstilbud. For å håndtere de utfordringene lokalsamfunnet står overfor er det særdeles viktig å ta vare på alle "ildsjeldene" i kommunen. For å nå målene er personer med kreative ferdigheter og evne til å realisere gode ideer helt avgjørende. Det vil si at dialogen omkring problemstilling 3 i stor grad dreide seg om "bottom-up" løsninger. Det vil si at initiativet til utvikling må komme fra innbyggerne selv, og i mindre grad som vedtak fra kommuneledelsen (top-down).

Ordsky 3. støtter opp om disse vurderingene, de ordene som gikk igjen i dialogen viser at møtesteder, skole, kommunikasjon og engasjement fra befolkningen i kommunen er helt avgjørende for en positiv utvikling av lokalsamfunnet. For å sikre høy livskvalitet er også meningsfulle arbeidsplasser viktige. Et livskraftig lokalsamfunn forutsetter også stor variasjon i næringslivet. Tilrettelegging for et aktivt fritidstilbud blant de fastboende er også av stor betydning.

Resultatene fra evalueringsskjemaet

Etter at kafédialogen var avsluttet ble deltakerne oppfordret til å besvare noen spørsmål som var knyttet til prosessen ved kafébordene og til kafédialog som metode. Alle spørsmålene har 7 svaralternativer fra i «liten grad» til i «stor grad». Av de 26 som besvarte spørsmålene var fordelingen langs de demografiske variablene slik: 17 menn og 9 kvinner, 1 under 20 år, ingen mellom 21 og 35 år, 12 mellom 36 og 50 år, 12 mellom 51 og 67 år, og 2 over 68 år. Det var 14 i privat sektor og 8 i offentlig sektor, i tillegg en fra frivillig organisasjon og 2 pensjonister.

Frekvensfordeling

De fem spørsmålene som gav høyest gjennomsnittsskår:

1. Alt i alt synes jeg deltakelse i Kafédialogen var inspirerende	6.0
2. Alt i alt synes jeg deltakelse i Kafédialogen var nyttig	5.8
3. Jeg var aktivt med i dialogen	5.7
4. Jeg opplever at jeg kan være bidragsyter i samarbeid med andre	5.7
5. Hvor sannsynlig er det at du vil bruke kafédialog som metode i andre sammenhenger	5.6

De fire spørsmålene med laves gjennomsnittsskår:

1. Deltakelse i Kafédialogen åpnet for bedre selvinnsikt	4.5
2. Alt i alt synes jeg deltakelse i Kafédialogen bidro til egen faglige utvikling	4.6
3. Jeg var en god lytter	4.7
4. Har du kommet i kontakt med noen som du vil samarbeide med i fremtiden?	4.7

Svarene på evalueringsskjemaet viser at kafédialogen opplevdes som inspirerende (6.0) og nyttig (5.8) av deltakerne. Det å komme sammen med mennesker som har ulike perspektiver på de aktuelle problemstillingene bidrar til kreativitet både når det gjelder å gi nye svar og stille nye spørsmål. At skåren er veldig høy både når det gjelder aktiv deltakelse i dialogen (5.7) og opplevelsen av å være en konstruktiv samarbeidspartner (5.7) understøtter den positive opplevelsen.

De spørsmålene som ga lavest skår er også interessante. At deltakerne i liten grad opplever økt selvinnsikt (4.5) og faglig utvikling (4.6) kan skyldes at det er satt av for lite tid til dialogen. Men det kan også skyldes at problemstillingene ikke er åpner for refleksjon og læring i tilstrekkelig grad. At det er lav skår på spørsmålet om "jeg var en god lytter" (4.7) er kanskje overraskende sett i sammenheng med høy skår på aktiv deltakelse (5.8) i kafédialogen. Svarene tyder dermed på at aktiv deltakelse i en dialog først og fremst er knyttet til "snakking" mer enn lytting. Dette er interessant og viser at en god dialog forutsetter balanse mellom egne bidrag og oppmerksomhet omkring andres bidrag. I denne sammenhengen er det kanskje ikke så overraskende at selvinnsikt og faglig utvikling kommer ut med forholdsvis lav skår.

Faktoranalyse

For å finne ut om deltakerne i kafédialogen deler seg inn i ulike kategorier er det hensiktsmessig å gjennomføre en faktoranalyse. Faktoranalyse er en metode som åpner for tolkning. Metoden gir i liten grad eksakte analyse av et datamateriale. Vi fant to grupper der faktorene ladet mer enn 0,60. De dialogorienterte og de løsningsorienterte. I tillegg kom det frem en gruppe (de konfliktorienterte) som er fokusert på konflikt og uoverensstemmelser. Gruppene er satt sammen av følgende variabler.

Dialogorienterte

- ✓ Deltakelse i kafédialogen åpnet for bedre selvinnsikt
- ✓ Jeg var aktivt med i dialogen
- ✓ De andre lyttet til mine innspill og argumenter
- ✓ Alt i alt synes jeg deltakelse i kafédialogen bidro til egen faglige utvikling

De dialogorienterte fokuserer på at kafédialog er en metode som åpner for aktiv deltakelse og som bidrar til egen utvikling, både personlig og faglig. Det vil si at personer som tilhører denne gruppen i mindre grad er opptatt av de konkrete problemstillingene som ble diskutert, de er opptatt av at det å delta i dialogen i seg selv er nyttig og meningsfullt.

Løsningsorienterte

- ✓ Deltakelse i kafédialogen tydeliggjorde verdikonflikter
- ✓ Jeg vil bruke kafédialog som metode i andre sammenhenger
- ✓ Jeg kan være bidragsyter i samarbeid med andre
- ✓ Forståelse for verdikonflikter i kommunen

De løsningsorienterte betrakter kafédialog som en metode som er egnet til å løse konkrete konflikter. Ved å lytte til andres perspektiver øker problemforståelsen samtidig som det gjennom felles anstrengelser er mulig å gjøre noe med problemene. Troen på en selv kan bidra til å finne gode løsninger er et viktig element hos de løsningsorienterte.

Konfliktorienterte

- ✓ Har du kommet i kontakt med noen du vil samarbeide med i fremtiden
- ✓ Har krangling vært til hinder for utvikling av kommunen

De konfliktorienterte kommer frem som et resultat av uoverensstemmelser som har eksistert i kommunen i mange år. De mener at krangling har vært et problem og de er på jakt etter mennesker som de kan samarbeide med for å komme seirende ut av de ofte fastlåste verdikonfliktene.

Foto: Lars Einar Hollund

Videre arbeid

Nokre tankar om Mostrating

inspirert av samtalar mellom Professor Ove Jakobsen og Prosjektleiar Kåre Spissøy under seminaret 5.februar 2013 på Moster.

Kva var Mostratinget: (frå Wikipedia):

Mostratinget var eit tingmøte halde ved Moster kyrkje, på Moster på Bømlø i 1024. Her la kong Olav den heilage og bisp Grimkjell fram kristenretten som dei i samråd med frie bønder på tinget fekk vedteke. Sidan vart dette òg vedteke på dei ymse lagtinga, og ein har rekna dette som innføringa av kristendomen til statsreligion i Noreg. Mostratinget er nemnt i dei eldste norske lovtekstene, Gulatingslova og Frostatingslova.

Mostratinget danar råma kring andre delen av det det årvisse sogespelet Kristkongane på Moster (som til vanleg går under namnet Mostraspelet), skrive av Johannes Heggland.

Kva var eit Ting: (frå wikipedia):

Ting (av norrønt *þing*) var i norrøn tid ei dømande forsamling som òg kunne fungera som ei lovgjevande forsamling. Før lovane vart skrivne ned, la ein lovseiemann fram den munnleg overleverte rettskunna. Dei norrøne tinga har vorte skildra som ein tidleg versjon av demokrati då dei vart oppretta som eit tidleg forsøk på å introdusere eit representativt system der tvistar kunne gjerast opp i eit nøytralt forum og på ein ikkje-valdeleg måte, heller enn via blodhemn. Tinget samla seg på ein særskild tingstad, som gjerne kunne vera ein haug.

Ordet lev vidare i politiske forsamlingar som allting, storting, folketing, sameting, odelsting, lagting og landsting, og i domstolar som tingretten, Borgarting, Eidsivating, Frostating og Gulating.

Dette handlar mykje om lov og rett, om deltaking og demokrati, om å verte eit sivilisert samfunn. Om me freistar å dra parallellar opp til i dag og det me prøver å få til i vår tid gjennom prosjekt som Dynamiske Mosterhamn, kan me kanskje tillata

oss å kalla større møter som det seminaret me hadde 5.februar i 2013 for eit Ting, eller kanskje noko sånt som «Nye Mostratinget».

Om me vidare tillet oss å spinne litt på dette kunne me kanskje seie at Mostratinget i vår tid kan vere vår måte definere ein slags metode, der me brukar den beste kunnskapen me til ein kvar tid har om korleis me skal kunne leve på ein god måte, og lar den verte framsagt av kunnige folk som i vår tid kanskje er ein foredragshaldar, i eldre tid benevnt loveseiemann. Hos oss ville då lovseiemannen vere ein som kunne seie noko om beste praksis, samfunnsforskning, og slikt.

Om me tar eksemplet vårt, ville spørsmålet vere, korleis skal me leve og virke for å ha det godt, verte lykkelige, bevare staden (jorda) for våre etterkommarar, ta vare på kunnskap om livet, og mange andre spørsmål.

Det nye Mostratinget kunne ta mål av seg å verte eit Ting for det gode liv i eit desentralisert kystsamfunn. Eit delmål kunne verte å ta vare på og utvikle kunnskapen om livet, levesett, verksemdsutvikling og samfunnsoppdrag. Ein kunne og tenkje seg at andre Ting kunne gjere tilsvarande for andre geografiske område som fjellnorge, innlandet, etc

Poenget med denne ideen er å nytte den store ressursen me har i staden Moster, den kulturen som er skapt her, den arenaen som elt er på plass, og ikkje minst den svært interessante historiske koblinga til Kristenretten.

Om me skulle lage ein parallell til begrepet kristenrett (kristninga av Norge, etableringa av rettsstaten), kunne me kanskje sei at «På (nye) Mostratinget vert kunnskap og beste praksis for moderne livskraftige samfunn teke *til Tings*». På same måte som dei historiske Tinga tok opp det som på den tida var viktige (få til ein fungerande organisering av samfunnet), kan me i dag gjere det same, svara vil sjølvstekt ikkje verte dei same, kanskje i nokre tilfelle heilt motsette av det dei rådande paradigme vil ha oss til å tru. Eg vil a alle fall tru at ophenheit og utvikling vil verte svært sentrale begrep.

12.2.2013 Kåre Spissøy

Vedlegg

Plakat til arrangementet

Forhåndsomtale av arrangementet

Pressedekning i Bømlonytt

Prosjektbeskrivelse

Bømlo

Bømlo 50 år

Seminar for heile Bømlo med naboar

Amfisalen Moster Amfi, tirsdag 5.februar 2013 kl 17:30

Gratis

Ope for alle

Enkel servering

Livskraftige samfunn

For å skape livskraftige samfunn kreves det grunnleggende endringer i økonomisk teori og praksis» - *Ove Jakobsen*

Dynamiske Mosterhamn inviterer til seminar om korleis me kan skape eit betre samfunn med dei gode ressursane me har. Me får gjester frå Universitetet i Nordland som vil gje oss innblikk og kunnskap om samhandling mellom ulike deler av samfunnet, heilheitstenking og etiske perspektiv på utvikling av staden vår. Me håpar programmet kan frista folk frå heile Bømlo og gjerne også nabokommunane. Korleis kan me skape ein betre stad å bu, eller som me på Moster ville seie; «korleis kan me får det KJEKT PÅ VEGEN»? Alle er velkomne, unge, gamle, organisasjonar, grendelag, skulane, helsesektoren, næringslivet . . .

Program for kvelden (17:30-21:15)

- ✓ **Opning ved kommunalsjef Geir E. Aga**
- ✓ **Foredrag: Livskraftige samfunn basert på økologisk økonomi med Professor Ove Jakobsen, UiN**
«Heilskapstenking må til for å forstå samanhengen mellom økonomisk verksemd, berekraftig natur, opplæring, kultur, livskvalitet, attraksjon og livskraftige samfunn. Økonomiske mål kan ikkje lausrivast frå økologiske og samfunnsmessige mål»
- ✓ Innlegg frå **Frivilligsentralen, Bømlo kommune** og **Dynamiske Mosterhamn**
- ✓ **Kreativ prosess leia av Øystein Nystad, UiN**
Alle får vera med å ta del i gode samtalar om kveldens tema

TING SKJERKJEKT PÅ VEGEN

UNIVERSITETET I
NORDLAND

Vil ha levande og livskraftige lokalsamfunn

Korleis gjera Bømlø til ein endå betre stad å bu? Det er eitt av fleire spørsmål seminaret Livskraftige samfunn tek for seg på tysdag.

Bir: Nils-Tore Sele

Moster Grendautval-prosjektet Dynamiske Mosterhamn, Bømlø Frivilligsentral og Bømlø kommune går saman om å arrangera seminaret Livskraftige samfunn i Moster Amfi tysdag kveld. Det tek for seg tema innan økonomi og samfunnsutvikling. Professor

Ove Jacobsen og førstelektor Øystein Nystad frå Universitet i Nordland kjem, for høvesvis å halda foredrag og å leia forsamlinga gjennom ein kreativ prosess denne kvelden.

–Seminaret er ope for absolutt alle. Målgruppa er alle som er opptekne av korleis me kan gjera det betre å bu i grendene våre. Me har spesielt invitert unge og skulesektor en i Bømlø. Det same gjeld for næringslivet og alle grendelaga på Bømlø. Me har i tillegg sendt ut invitasjonar til resten av regionen, særleg naboane våre i aust, Sveio og Stord, seier Kåre Spissøy frå

Dynamiske Mosterhamn og Moster Grendautval.

Seminaret er ein del av ulike jubileumsarrangement i heile kommunen utover året, som markerer at Bømlø kommune er 50 år i 2013.

– Me trur at dette er eit seminar som kan gje dei som kjem innspel til fleire aktuelle saker i regionen. Eit dome er skulepolitikk. Me har Litlebø skule som kan bli nedlagt på Stord, og me har Bømlø vidaregåande der det kan bli både nedlegging og flytting av skuletilbodet, seier Spissøy.

Dynamisk dialogkveld

– Me vil at Moster skal bli ein betre stad å bu for alle. Seminaret i dag er del av ei mobilisering for å få fleire med, sa Kåre Spissøy frå Moster Grendautval-prosjektet Dynamiske Mosterhamn om Livskraftige samfunn i Moster Amfi, tysdag kveld. Det blei ein kveld der den gode samtalen stod sterkt. **Side 9**

Gode samtalar om godt liv

Med å samtala i lag, bli kjende med kvarandre, dela og utvikla tankar og idear, kan ein få starten på utviklinga av eit godt samfunn for framtida.

Bir: Milthe Sele

Inngressen til denne artikkelen er eit forslag på ei oppsummering av kva seminaret Livskraftige samfunn tysdag kveld, arrangert av Dynamiske Mosterhamn, Bømlø kommune, Bømlø Frivilligsentral og Moster Amfi, egentleg handla om. Hovudtanken bak seminaret var å finna ut kva som må gjerast for å få Moster og andre område av kommunen til å bli enda betre stader å bu.

Til å hjelpe seg med seminaret, hadde arrangørane knytt til seg professor Ove Jacobsen og førstelektor Øystein Nystad frå Universitetet i Nordland. Detra bodde på ei vidare økonomisk vekst ikkje er det som må til. Svarare ivert inn.

Startar ein prosess.

Forleikane på seminaret, 42 i talet, vart samla til kafedialog i Moster Amfi. Her snakka dei om tema som nettverk, kva ein kan gjera for å få nye folk til å bli godt integrerte i lokalsam-

funnet og til sist korleis ein ser for seg samfunnet i 2050.

– Me starta med dette opplegget i 2007. Dette er vel den fortløpande kafedialogen me har. Detra opplegget er laga til alle, så som er med, bli kjende med kvarandre, pratar i lag og på den måten høyrer seg over grenser me har i det daglege. Du veit, på samfunnsområde som dette, set me oss helst i lag med menneske me kjenner godt. Her blir det sett ein med, snakke over fette bein, og vort slik godt kjende med andre. Opplegget fungerer fint, og der me har vore, held det gjette fram med ikkande arrangementa seinare, seier høgskulelektor Øystein Nystad til Bømlø-nytt.

Optimal livskvalitet

Nystad hadde eit overblikk med kafedialogen. For det, hadde professor økonomisk økonomi, Ove Jacobsen, halde foredrag i Amfi-salen.

– Det økonomiske fotarvirket frå kvar og ein av oss blir betre større og større. Det er klart at veksten i vevs må reduserast. Det slg ein all i 1700. Adam Smith sa då at veksten ikkje kan foregå for alltid. Det kjem eit punkt der grensa er nådd, sa Jacobsen.

– 30 år med undersøkingar frå mange land vort at me alle

har et optimal punkt for helse og livskvalitet. Når den grensa er nådd, aukar ikkje livskvaliteten vår noko om me materielt sett får det betre, poengterte han.

Også i saken var dette samtalen. Jacobsen vort til Austlandet sine tankar for 2.000 år sidan, om at eit samfunn var harmonisk dersom det var gjev- forsyn og preg av mellemlid.

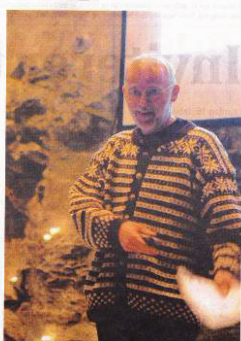
Allt er integrert i alt, sa Aristoteles den gangen, framheva professoren.

– Me er alle avhengige av andre, og me er nøydte til å samhandla dersom me vil få noko vi, sa han.

– Mange vil seia at menninga med livet er å ha ein perspektiv på det som skjer utanfor seg sjølv.

Kommunalsjef Geir E. Aga opna seminaret, og syntest foredraget til Jacobsen var tankevekkande.

– Bømlø kommune har fokus på fellesheit og det gode liv. Kommunen si oppgave er å vera med å sikre dette for den ein-skelde, og gje rammer for det gode liv i fellesskap med andre, meinte han.

Øystein Nystad frå universitetet i Nordland, undersøkte kor viktig dialogen mellom menneske er. Lita viktig som å snakke sjølv, er det å lyta sjøkket til kva andre menneske seier til deg.

Kafelovt Grete Rydningen Moster (midten) hadde ansvar for at den gode dialogen gjekk greit vnt eit av kafelovet i Moster Amfi.

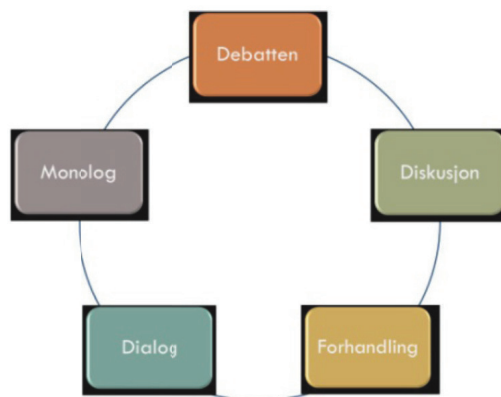
Kafédialog Øystein Nystad

Hvorfor dialog?

- "Jeg tror vi kan endre verden hvis vi begynner å lytte til hverandre igjen" (M.J.Wheatley).
- Kompleksitet
- "flere kan mer og mer om mindre.."
- Verden som en koalisjon av interessenter

Kommunikasjon – samtale

Kommunikasjonsforskjeller

Debatt/diskusjon

Antar at det finnes rett svar
Stykker opp problemet i deler

Forsvarer våre antakelser som sannheter
Opptatt av å overtale, selge, diktere

Ser på andre som motstandere

Dialog

Antar at flere har deler av svaret
Søker å se sammenheng og helhet i alle delene
Ønsker å lære gjennom å spørre og avdekke
Spille på lag med andre for å oppnå felles forståelse
Utforske alles standpunkter

Dialogens egenskaper som metode

Kjerneredskap for å sikre bedre grunnlag for beslutninger
Virkemiddel til å stimulere til nytenkning
Bærebjelke i medvirkningsprosesser
Vilkår for utvikling av meningsfulle arbeidsplasser
Dialog er nyskapning

Handlemåter som fremmer dialog

Lytte med fokusert oppmerksomhet
Stille spørsmål med genuin interesse
Utsette vurderinger
Identifisere og utforske antagelser

Noen dilemmaer

"Tilværelsen er ikke et faktum, men en oppgave, og denne oppgaven er relatert til hvordan vi møter den andre; i vårt selv" (Bakhtin 1979)
Du er dømt til dialog!
Dialogen oppfattes både som befriende, skapende og farlig fordi ingen vet hvor den fører hen!
"I jakten på ny kunnskap vil man måtte utfordre og til og med forkaste eksisterende kunnskap" (Kuhn 1970)
Dialog er besværlig

Praktisering av dialog

Du må arbeide systematisk med

- dialogteknikkene
- dialoginnholdet
- deg selv

Dialog er 100% respekt for den andre
Observer gruppens dynamikk
Aktiv lytting, kroppsspråk, blikk... (øv)
Balansen med å være seg selv og "opptre målbevisst"
Se deg selv i dialogen (kjør filmen tilbake), er det ekte dialog eller skjult monolog?
Åpen og ærlig dialog er besværlig og oppfattes av mange som farlig

Kafédialogens hensikt

Fri meningsutveksling som stimulerer til læring
Finne frem det uoppdagede
Løse komplekse utfordringer
Skape engasjement

Bruksanvisning

Dialogen mellom deltakere ledes av en kafévert som sikrer:

- Folkeskikk
- Høflighet
- Deling og utvikling av kunnskap

Gjester rundt kafébordet kan være

- Kunder
- Selgere
- Oppdragsgivere
- Berørte parter

Kafédialogens diskursetiske grunnlag

Alle deltakerne skal være med frivillig
Alle deltagerne skal opptre som likeverdige
Alle deltakerne skal opptre sannferdig
Meningsdannelse underveis skal skje uten noen former for tvang
Diskusjonen skal være offentlige
Alle deltakerne skal være rede for å la seg overbevise av det gode argument
Alle deltakerne må ha tillit til hverandre
Alle deltakerne må komme til ordet.
Drøftingen skal føre til en konsensus, ikke til avstemning.

Evalueringskjema.

Evaluering av deltakelse i kafédialogen Moster Amfi 5. 02.2013

1. Deltakelse i Kafédialogen bidro til økt forståelse for andres perspektiver

I liten grad

I stor grad

2. Deltakelse i Kafédialogen bidro til bedre oversikt over sammenhenger

I liten grad

I stor grad

3. Deltakelse i Kafédialogen åpnet for bedre selvinnsikt

I liten grad

I stor grad

4. Deltakelse i Kafédialogen tydeliggjorde verdikonflikter

I liten grad

I stor grad

5. Jeg var en god lytter

I liten grad

I stor grad

6. Jeg var aktivt med i dialogen

I liten grad

I stor grad

7. Jeg ble påvirket av andres innspill og argumenter

I liten grad

I stor grad

8. De andre lyttet til mine innspill og argumenter

I liten grad

I stor grad

9. Alt i alt synes jeg deltakelse i Kafédialogen var inspirerende

I liten grad

I stor grad

10. Alt i alt synes jeg deltakelse i Kafédialogen var nyttig

I liten grad

I stor grad

11. Alt i alt synes jeg deltakelse i Kafédialogen bidro til egen faglige utvikling

I liten grad

I stor grad

12. Hvor sannsynlig er det at du vil bruke kafédialog som metode i andre sammenhenger

Lite sannsynlig

Svært sannsynlig

13. Har du kommet i kontakt med noen som du vil samarbeide med i fremtiden?

I liten grad

I stor grad

14. Jeg opplever at jeg kan være bidragsyter i samarbeid med andre

I liten grad

I stor grad

15. Har du gjennom deltakelse i kafédialogen fått mer forståelse for verdikonflikter i kommunen?

I liten grad

I stor grad

16. Har kafédialogen lagt grunnlag for et bedre samarbeidsklima

I liten grad

I stor grad

17. Har krangling vært til hinder for utvikling av kommunen

I liten grad

I stor grad

18. Kjønn

Mann Kvinne

19. Alder:

< 20 21-35 36-50 51-67 68<

20. Yrke:

- Elev/Student Privat sektor Offentlig sektor Primærnæringer
 Frivillige organisasjoner Annet (.....)

Takk for hjelpa!

UNIVERSITETET I
NORDLAND

HANDELSHØGSKOLEN I BODØ • HHB

Rapporten er utgitt av Senter for økologisk økonomi og etikk ved Handelshøgskolen i Bodø, Universitetet i Nordland.

SENTER FOR ØKOLOGISK ØKONOMI OG ETIKK

- Er en flerfaglig arena for utvikling av forskning og undervisning i miljø- og samfunnsansvarlig økonomi
- Utvikler kurs innenfor økologisk økonomi og etikk på alle nivåer ved Handelshøgskolen i Bodø
- Arbeider aktivt for å fremme samarbeide med nasjonale og internasjonale universiteter og høyskoler vedrørende kurs og forskning innenfor økologisk økonomi
- Bidrar til samarbeid med næringsliv og offentlige etater gjennom aktiv deltakelse på konferanser, seminarer og kurs
- Publiserer forskningen i nasjonale og internasjonale fagtidsskrifter
- Deltar aktivt i samfunnsdebatten gjennom kronikker og artikler rettet mot praktikere og offentligheten generelt

Senter for økologisk økonomi og etikk samarbeider om metodeutvikling med Norsk dialog og har økonomisk støtte fra Iris Retura AS

NORSK DIALOG

www.norskdiallog.no

www.retura.no/iris

UNIVERSITETET I
NORDLAND

HANDELSHØGSKOLEN I BODØ • HHB

ISSN: 1892-476X

ISBN: 978-82-7314-712-7

Trykk: Trykkeriet UiN

www.uin.no